

8. Хвесик М. А. Економіко-правове регулювання природокористування : монографія / М. А. Хвесик, Л. М. Горбач, Ю. П. Кулаковський. — К. : Кондор, 2009. — 524 с.
9. Henningsen С. Managing Ecological Investment Risk / С. Henningsen // GreenMoney Journal. — 2011. — № 82. — Рр. 1—4.
10. Cameron P. From Principles to Practice: the Kyoto Protocol / P. Cameron // Journal of Energy&Natural Resources Law. — 2000. — № 18. — Рр. 1—18.
11. Кравченко М. Днепропетровск и его экологические проблемы / М. Кравченко // Горожанин. — 2012 — № 335. — С. 2.
12. Інформаційно-аналітичний портал УкрРудПром [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.ukrrudprom.ua/news/Nazvani_glavnie_zagryazniteli_Dnepropetrovska.html.
13. Палий О. Экологические проблемы Днепропетровской области [Электронный ресурс] / О. Палий. — Режим доступа : <http://most-dnepr.info/press-centre/archives/12899.htm>.
14. Проблема утилизации твердых бытовых отходов в Днепропетровске [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://gorod.dp.ua/news/17633?page=2#comments>.
15. Как улучшить экологическую ситуацию в Днепропетровской области? [Электронный ресурс]. — Режим доступа : http://institute.gorshenin.ua/news/383_kak_uluchshit_ekologicheskuyu_situatsiyu.html.
16. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/ru/publish/article?art_id=245575246&cat_id=244277216.
17. Офіційний сайт Дніпропетровського регіонального інвестиційного агентства (DIA) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.dia.dp.ua>.
18. Державне управління охорони навколишнього природного середовища в Дніпропетровській області [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ecodnep.dp.ua/index.php/component/alphacontent/18-ecoprogram?ordering=1&limit=10>.

УДК 339.542.22

ВРЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ УПОВНОВАЖЕНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАТОРІВ НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРІ

Прус Л.Р., к.е.н., доцент, Коновалов Ю.О., ст. наук. співробітник

Державний науково-дослідний інститут митної справи

У статті визначаються питання впровадження інституту уповноваженого економічного оператора на пострадянському просторі. Досліджено становлення та сучасний стан врегулювання інституту уповноважених економічних операторів на пострадянському просторі.

Ключові слова: уповноважені економічні оператори, митниця, спрощення, пострадянський простір.

Прус Л.Р., Коновалов Ю.А. УРЕГУЛИРОВАНИЕ ИНСТИТУТА УПОЛНОМОЧЕННЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОПЕРАТОРОВ НА ПОСТСОВЕТСКОМ ПРОСТРАНСТВЕ / Государственный научно-исследовательский институт таможенного дела, Украина

В статье определяются вопросы внедрения института уполномоченного экономического оператора на постсоветском пространстве. Исследовано становление и современное состояние урегулирования института уполномоченных экономических операторов на постсоветском пространстве.

Ключевые слова: уполномоченные экономические операторы, таможня, упрощение, постсоветское пространство.

Prus L.R., Kononov Y.O. RESOLUTION OF THE REPRESENTATIVE OF ECONOMIC OPERATORS IN THE POST-SOVIET SPACE / National Research Institute of customs, Ukraine

The article defined the issue of implementation of the Institute authorized economic operator in the post-Soviet space. Investigated the formation and current settlement institution authorized economic operators in the post-Soviet space.

Key words: authorized economic operators, customs simplification, the post-Soviet space.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Розпад колишнього Союзу РСР зумовив пошук нових форм політичного, економічного, гуманітарного та іншого співробітництва між самостійними державами, які свого часу були союзними республіками. Співдружність Незалежних Держав була створена в 1991 р. за участі 12 держав-членів – Азербайджан, Вірменія, Білорусь, Грузія, Казахстан, Киргизстан, Молдова, Російська Федерація, Таджикистан, Туркменія, Україна, Узбекистан [1].

Розвиток інтеграційних процесів у Співдружності Незалежних Держав (СНД) – прямий відбиток внутрішніх політичних вимог і соціально-економічних проблем держав-учасників. Існуючі розбіжності в структурі економіки та ступені її реформування, соціально-економічний стан, геополітична орієнтація держав Співдружності визначають вибір, і рівень їхньої соціально-економічної взаємодії. Форма участі держав у Співдружності не накладає на них жодних зобов'язань. У відповідності до Правил процедури Ради голів держав та Ради глав урядів СНД будь-яка держава може заявити про свою незгоду з тим чи іншим питанням, що не сприймається як перешкода прийняттю рішення. Це дозволяє кожній державі вибирати форми участі в Співдружності та напрямках співробітництва. На пострадянському просторі виникли об'єднання окремих держав (союзи, партнерства, альянси) [2].

Стрімке зростання обсягів зовнішньої торгівлі у всьому світі і на території колишнього СРСР поглибило взаємозалежність більшості держав від законодавства кожної із країн – торгових партнерів і сприяло розумінню необхідності зменшення торгових бар'єрів, усунення розбіжностей у митних правилах і процедурах, що можуть перешкоджати міжнародній торгівлі.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання правових норм щодо статусу уповноваженого економічного оператора, визначених міжнародними документами, досліджували такі науковці, як С. Д. Симонова, С. С. Терещенко, Г. О. Хабло [3] тощо. Особливу увагу вони акцентували на двох аспектах впровадження такого статусу як інструмента, по-перше, забезпечення безпеки зовнішньоторговельних операцій, по-друге, спрощення митного контролю. Система регулювання діяльності уповноважених економічних операторів Рамковими стандартами Всесвітньої митної організації та новим Митним кодексом України стала предметом наукових пошуків І. Г. Бережнюка, І. І. Бережнюка [4], І. О. Федотової [5].

Але поглиблене дослідження матеріалів наукових публікацій і літературних джерел із зазначеної тематики, виявлених протягом пошукового процесу, свідчить про те, що більшість дослідників розглядає проблему створення і функціонування інституту уповноважених економічних операторів у складі значно ширшої проблеми, а саме проблеми організації безпечного ланцюга поставок товарів і спрощення процедур зовнішньої торгівлі. При цьому питання щодо уповноваженого економічного оператора досліджуються в загальному колі проблем без виокремлення їх в окремий об'єкт дослідження.

Отже, недостатня теоретична розробленість обраної теми, її теоретична, прикладна і практична значущість та актуальність зумовлюють потребу в проведенні її поглибленого дослідження.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Із метою означення відправної точки для формування інституту уповноважених економічних операторів в Україні необхідно проаналізувати проблеми їх врегулювання на пострадянському просторі, що дозволить виявити загрози щодо взаємного визнання цього статусу. Створення Митного союзу змінює зовнішньоекономічний статус країн-засновників МС відносно решти країн СНД та вимагає перегляду раніше підписаних торговельних угод між ними. Відповідно й Україна буде поставлена перед необхідністю приєднання до МС, або укладання нової Угоди про вільну торгівлю (на нових, ймовірно, більш дискримінаційних, ніж чинна Угода умовах). Тому на особливу увагу заслуговують і актуальні питання практичної реалізації уповноважених економічних операторів в Митному союзі Росії, Білорусії і Казахстану як стратегічного партнера України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Важливою подією на пострадянському просторі стало створення Митного союзу Російської Федерації, Республіки Білорусь і Республіки Казахстан (далі – Митний союз) як форми торгово-політичної інтеграції, яка передбачає єдину митну територію, у межах якої у взаємній торгівлі товарами не застосовуються мито та обмеження економічного характеру, за винятком спеціальних захисних, антидемпінгових і компенсаційних заходів. Відносини між країнами-учасницями Митного союзу визначає Митний кодекс Митного союзу Росії, Білорусії і Казахстану (далі – Митний кодекс) як кодифікований нормативно-правовий акт, який регулює діяльність митних органів і дозволяє вирішувати питання судового характеру. Серед новацій Митного кодексу варто відзначити впровадження інституту уповноваженого економічного оператора (УЕО), який базується на нормах міжнародного права, де застосовується поняття «уповноважений вантажоодержувач» (Міжнародна конвенція від 18.05.1973

«Про спрощення та гармонізацію митних процедур»), а також існуючі до його введення певні категорії осіб, які користуються пільгами.

УЕО в Митному союзі – певна категорія юридичних осіб, яка користується довірою митних органів, яким надається можливість користуватися спеціальними спрощеними процедурами. Використання спеціальних митних спрощень дозволить мінімізувати витрати на здійснення митних формальностей та оптимізувати логістичний ланцюжок. Статус УЕО регулюється на 2-х рівнях: національному (державами-учасниками Митного союзу) та наднаціональному (Комісією Митного союзу).

Однак УЕО у розумінні Митного кодексу, на відміну від інституту європейського уповноваженого вантажоодержувача, не може надавати послуги з митного оформлення товарів. Це обмеження випливає з ст. 41 Митного кодексу, відповідно до якої спеціальні спрощення, що надаються УЕО, застосовуються по відношенню лише до тих товарів, декларантом яких він є. У митному законодавстві ЄС таке обмеження відсутнє, що дозволяє отримувати статус УЕО не тільки організаціям, які постачають товари для власного виробництва, але й перевізникам, експедиторам, компаніям, які надають послуги з митного оформлення товарів (митні брокери). Отже, УЕО отримує переваги тільки щодо тих товарів, які переміщує через митний кордон для власних цілей. Це суттєво обмежує сферу застосування спрощених процедур митного оформлення, які надаються УЕО, що значно скорочує сферу застосування спеціальних спрощених процедур, є технологічним розривом між митними адміністраціями. У майбутньому це може негативно вплинути на процес взаємного визнання програм.

Відповідно до ст. 38 Митного кодексу статус УЕО визнається тільки на території тієї держави, яка його встановила.

Ст. 39 Митного кодексу визначає такі умови присвоєння статусу уповноваженого економічного оператора:

- 1) надання забезпечення сплати митних платежів, податків (150 тис. євро – для УЕО, що здійснюють виробничу діяльність та/або експортер або 1 млн. євро – для інших УЕО);
- 2) здійснення зовнішньоторговельної діяльності не менше 1 року;
- 3) відсутність невиконаного зобов'язання зі сплати митних платежів, відсотків, пені;
- 4) відсутність заборгованості;
- 5) відсутність фактів притягнення протягом року до адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері митної справи
- 6) наявність системи обліку, яка відповідає вимогам, визначеним митними органами;
- 7) відповідність іншим вимогам і дотримання інших умов, які встановлені митним законодавством Митного союзу і (або) законодавством держав – членів Митного союзу.

Уповноваженому економічному оператору можуть бути надані такі спеціальні спрощення (ст.41 Митного кодексу):

- 1) тимчасове зберігання товарів у приміщеннях, на відкритих майданчиках та інших територіях уповноваженого економічного оператора;
- 2) випуск товарів до подання митної декларації;
- 3) проведення митних операцій пов'язаних з випуском товарів, в приміщеннях, на відкритих майданчиках та інших територіях уповноваженого економічного оператора;
- 4) інші спеціальні спрощення, передбачені митним законодавством Митного союзу.

УЕО в *Російській Федерації* повинен відповідати встановленим в Митному кодексі і Федеральному законі Російської Федерації від 27.11.2010 № 311-ФЗ «Про митне регулювання в Російській Федерації» критеріям. Раніше пільговий режим надавався відповідно до Митного кодексу Російської Федерації як «спеціальна спрощена процедура» (Митний кодекс Росії 2003 року). Слід зазначити, що в Росії був уведений інститут спеціальних спрощених процедур, аналогічний за своїми основними характеристиками інституту УЕО. Однак унаслідок недосконалості деяких регулятивних і правозастосовних аспектів реалізації спеціальних спрощених процедур, серед їх користувачів виявилось тільки невелика кількість великих учасників зовнішньоекономічної діяльності.

Варто відзначити, що уряд Російської Федерації, відповідно до митного законодавства Митного союзу, вправі визначати перелік товарів, щодо яких не можуть застосовуватися спеціальні спрощення, які надаються УЕО, визначати порядок попереднього повідомлення УЕО про проведення перевірки товарів, що вивозяться з Російської Федерації, до їх завантаження в транспортний засіб для вивезення товарів.

У разі, якщо відповідно до системи управління ризиками митний орган прийме рішення про проведення митного контролю щодо товарів, заявлених у митній декларації, поданій УЕО або митним представником за його дорученням, такий митний контроль проводиться в приміщеннях, на відкритих майданчиках та інших територіях УЕО, де розміщені такі товари, в пріоритетному порядку.

Для отримання статусу УЕО у Росії, окрім Митного кодексу, встановлені додаткові вимоги Законом РФ «Про митне регулювання». Так, у ст. 85 йдеться, що УЕО може бути юридична особа, зареєстрована відповідно до законодавства Російської Федерації, що здійснює ввезення товарів у Російську Федерацію для використання у виробничих та інших цілях підприємницької діяльності та вивезення товарів з Російської Федерації, включена до реєстру УЕО.

Додатковими вимогами отримання статусу УЕО, є те, що юридична особа:

- 1) веде бухгалтерський і податковий облік, а також облік для митних цілей;
- 2) надає митним органам доступ у межах їхньої компетенції до баз і банків даних митних операцій автоматизованих інформаційних систем заявника з урахуванням вимог законодавства Російської Федерації про захист інформації;
- 3) застосовує систему обліку логістичних операцій, пов'язаних із транспортуванням та зберіганням товарів, передбачає роздільний облік здійснення таких операцій з іноземними товарами і товарами Митного союзу;
- 4) застосовує автоматизовану інформаційну систему, яка містить заходи захисту інформації, забезпечує запобігання несанкціонованого доступу до інформації, можливість негайного відновлення інформації, модифікованої або знищеної внаслідок несанкціонованого доступу до неї, і постійний контроль за забезпеченням рівня захищеності інформації;
- 5) незастосування спрощеної системи оподаткування;
- 6) здійснення зовнішньоторговельної діяльності не менше одного року до дня звернення до митного органу;
- 7) відсутність судимості за вчинення злочинів у сфері економічної діяльності в керівника юридичної особи, його співробітників, у чій посадові обов'язки входять організація здійснення митних операцій та (або) їх вчинення, а також у керівника і співробітників, які здійснюють митні операції, митного представника, який буде застосовувати спеціальні спрощення від імені та за дорученням юридичної особи в разі присвоєння йому статусу УЕО;
- 8) перебування у власності, господарському віданні, оперативному управлінні або оренді приміщень, відкритих майданчиків та інших територій, призначених для тимчасового зберігання уповноваженим економічним оператором іноземних товарів.

Тобто, на відміну від європейської практики, де вимоги щодо надання статусу зосереджені на створенні безпечної системи діяльності на всіх етапах, вимоги Митного Союзу спрямовані в цілому на відсутність встановлених порушень. Також не розглядається можливість звернень групи компаній та не передбачаються різні види УЕО. Основним доказом платоспроможності УЕО є те, що заявник надає митним органам забезпечення сплати митних платежів, серед яких основними на практиці є грошова застава та банківська гарантія (банків, включених до реєстру банків, чий гарантії прийнятні для російських митних органів – максимум 36 місяців).

Станом на 03 липня 2013 року в Російській Федерації, за даними ФМС Росії, до списку осіб, які користуються спеціальними спрощеними процедурами митного оформлення, внесено 193 організації. Із 5 січня 2012 року діє Адміністративний регламент ФМС Росії, що встановлює порядок здійснення митними органами дій щодо включення до реєстру УЕО зацікавлених осіб, а також форма свідоцтва і порядок його заповнення (наказ ФМС Росії від 14.09.2011 № 1877 «Про затвердження Адміністративного регламенту Федеральної митної служби з надання державної послуги з ведення реєстру уповноважених економічних операторів»).

Наказ ФМС Росії від 20 вересня 2011 року № 1914 «Про затвердження типової форми угоди, що укладається між митним органом та уповноваженим економічним оператором» затверджує типову форму угоди, яка буде укладатися з уповноваженими економічними операторами, права та обов'язки УЕО і митних органів при застосуванні спеціальних спрощень, порядок взаємодії УЕО та митних органів, а також особливості, які повинні міститися в угоді, якщо вона використовується як дозвіл на переробку товарів при застосуванні відповідної митної процедури.

Основними нормативно-правовими актами, що регламентують діяльність УЕО у *Республіці Білорусь* (на національному рівні), є: Указ Президента Республіки Білорусь від 18 липня 2011 року № 319 «Про деякі питання митного регулювання, про здійснення діяльності у сфері митної справи та уповноважених економічних операторів», Указ Президента Республіки Білорусь від 28 січня 2008 року № 40 «Про статус

«Сумлінний учасник зовнішньоекономічної діяльності»», Положення про порядок видачі свідоцтва про включення до реєстру уповноважених економічних операторів і його відкликання, затверджене Указом Президента Республіки Білорусь від 18 липня 2011 року № 319, а також Постанова Державного митного комітету Республіки Білорусь від 4 березня 2008 року № 33 «Про затвердження Інструкції про порядок видачі пломбаторів або інших використовуваних митними органами пристосувань для накладення засобів ідентифікації на товари та транспортні засоби особам, які мають статус «Сумлінний учасник зовнішньоекономічної діяльності», та обліку таких пристосувань».

До утворення Митного союзу з Казахстаном і Росією аналогом УЕО в Білорусі виступав статус «Сумлінний учасник зовнішньоекономічної діяльності» (СУ ЗЕД). Із 2003 р. Державним митним комітетом республіки велася робота з підготовки, а потім і сертифікації даного статусу. До часу набуття чинності Митного кодексу Митного союзу (липень 2010 р.) в Білорусі було близько 500 суб'єктів господарювання, що володіють сертифікатом СУ ЗЕД. Тим не менш, при досить розвиненому інституті СУ ЗЕД з утворенням Митного союзу інститут УЕО виявився для Білорусі, до певної міри, новою справою.

Для Республіки Білорусь передбачено тимчасове положення щодо суми забезпечення в 1 млн. євро, яке почало діяти з 1 травня 2012 року. У Республіці Білорусь діяв інститут сумлінних учасників ЗЕД, який фактично в даний час продовжує діяти, оскільки він, за змістом, був перейменований в інститут УЕО.

У проєкті Закону Республіки Білорусь «Про митне регулювання в Республіці Білорусь», який прийнятий Палатою Представників та схвалений Радою Республіки та має вступити у дію 01 січня 2014 року, встановлено основні вимоги до УЕО (гл. 6). Суттєвих відмінностей у вимогах щодо отримання статусу немає, окрім того, що заявник має здійснювати зовнішньоторговельну діяльність протягом 3-х років.

Для безпосередньої реалізації цього інституту розроблено Положення про порядок видачі свідоцтва про включення до реєстру уповноважених економічних операторів і його відкликання, затверджено Указом Президента Республіки Білорусь 18.07.2011 № 319 [6]. Так, за даними Державного митного комітету Республіки Білорусь на 28 червня 2013 року статус УЕО мають 337 юридичних осіб.

Для *Казахстану* не передбачені перехідні положення в застосуванні норм Митного кодексу щодо УЕО. Положення Митного кодексу про УЕО були сприйняті і розширені в Кодексі Республіки Казахстан від 30.06.2010 № 296-IV «Про митну справу в Республіці Казахстан». Організаційні аспекти отримання статусу встановлені в наказі Міністра фінансів Республіки Казахстан від 26.07.2010 № 372 «Про затвердження форми анкети, реєстру уповноважених економічних операторів і свідоцтва про включення до реєстру». Розроблено стандарт адміністративної послуги «Присвоєння статусу уповноваженого економічного оператора», затверджений постановою Уряду Республіки Казахстан від 8.09.2012 № 1169.

Є деякі відмінності від російського законодавства, зокрема:

- 1) здійснення зовнішньоторговельної діяльності не менше двох років;
- 2) відсутність на день звернення до митного органу в заявника, *засновників, акціонерів, які мають контрольний пакет акцій*, фактів наявності непогашеної судимості.

Раніше спеціальними спрощеннями в Республіці Казахстан користувалися особи, іменовані як «учасник ЗЕД, що відноситься до категорії мінімального ризику», які й стали УЕО (наказ Голови Комітету митного контролю Міністерства фінансів Республіки Казахстан від 29.06.2005 № 240 «Про затвердження Правил віднесення учасників зовнішньоекономічної діяльності до категорії мінімального ризику та застосування спрощеного порядку митного оформлення») при виконанні умов наднаціонального та національного законодавства Республіки Казахстан. Станом на лютий 2013 року в Республіці Казахстан статус УЕО надано 54 юридичним особам [7].

Із 1 січня 2012 року згідно з рішенням Комісії Митного союзу від 9.12.2011 № 872, відповідно до якого встановлено критерії до осіб, які здійснюють діяльність з виробництва товарів і (або) експортують товари, до яких не застосовуються вивізні мита, які претендують отримати статус УЕО, а саме:

– для юридичної особи, яка здійснює в державі-члені Митного союзу, у якому вона претендує на отримання статусу УЕО, діяльність з виробництва товарів:

- 1) здійснення юридичною особою діяльності з виробництва товарів відповідно до законодавства держави-члена Митного союзу;
- 2) наявність на праві власності чи праві господарського володіння, чи праві оперативного управління, або оренди (суборенди), або на іншій законній підставі приміщень, відкритих майданчиків та інших територій, де здійснюються виробничі операції, що підтверджується відповідними документами.

– для юридичної особи, яка здійснює в державі-члені Митного союзу, у якому вона претендує на отримання статусу УЕО, експорт товарів, до яких не застосовується вивізні мито:

1) здійснення експорту товарів повністю вироблених або підданих достатній обробці (переробці) в даній державі-члені Митного союзу, до яких не застосовуються вивізні мита (далі – експорт товарів), на суму не менше 500 000 євро на рік за курсом валют, який встановлюється відповідно до законодавства держави-члена Митного союзу на день подання заяви, протягом одного року до звернення до митного органу;

2) здійснення експорту товарів не менше дванадцяти разів протягом одного року до звернення до митного органу із заявою для включення до реєстру УЕО.

– якщо юридична особа здійснює діяльність з виробництва та експорту товарів, то визначено надання забезпечення на суму, еквівалентну 150000 євро за курсом валют, що встановлюється відповідно до законодавства держави-члена Митного союзу, на день надання такого забезпечення сплати мита, податків можливо за умови відповідності такої юридичної особи критеріям, встановленим для осіб, які здійснюють діяльність з виробництва товарів, або для осіб, які здійснюють діяльність з експорту товарів.

Частина повноважень щодо правового регулювання інституту УЕО у Митному союзі передана на національний рівень. Як було зазначено вище, у законодавствах трьох країн є деякі відмінності у вимогах, встановлених до УЕО, а також в його статусі. Це пов'язано в тому числі, з відмінностями в підходах до визначення відповідальності учасників ЗЕД, особливостями сформованої взаємодії учасників ЗЕД з митними органами, розвитком реально діючої інфраструктури, транспортного потенціалу тощо. На даний час законодавство та інституції Митного союзу не стимулюють його учасників до уніфікації норм щодо УЕО. Головна умова сьогодення – дотримання загальних вимог, у тому числі прийняття норм, які б не послабляли наднаціональне законодавство [8].

Після розвалу СРСР *Азербайджан*, ставши самостійною державою, увійшов до системи міжнародних економічних відносин як повноправний суб'єкт. У зовнішньоекономічних зв'язках Азербайджану одним з досягнень є те, що країна прийнята в члени ряду авторитетних міжнародних економічних організацій, що є однією з умов для входження Азербайджану в міжнародні інтеграційні процеси. У рамках здійснення заходів щодо подальшого вдосконалення нормативно-правової бази в галузі регулювання зовнішньоекономічної та інвестиційної діяльності в Азербайджані був прийнятий новий Митний кодекс, який набув чинності з 1.01.2012. Передбачалось, що його застосування створить сприятливі умови для зміцнення матеріально-технічної бази митної системи, побудови митної інфраструктури відповідно до сучасних вимог, збільшення доходів держбюджету, широкого застосування заходів щодо тарифного і нетарифного регулювання експортно-імпорتنних операцій, прискорення процесу вступу Азербайджану до СОТ. Зазначений документ також передбачає формування інституту УЕО (гл. 5), що базується на нормах та стандартах Всесвітньої Митної Організації.

Так, у ст. 31 Митного кодексу Азербайджанської Республіки визначено, що «уповноважений економічний оператор – юридична особа, яка користується спрощеними формами і методами митного контролю з метою забезпечення безпеки доставки товарів у місце призначення і спрощення зовнішньої торгівлі». Для отримання цього статусу юридичній особі необхідно:

- 1) мати можливість забезпечення доставки товарів до місце призначення відповідно до норм і стандартів безпеки, встановленими Всесвітньою Митною Організацією;
- 2) дотримання вимог митного та податкового законодавства;
- 3) наявність прийнятної системи управління комерційними і транспортними документами, що мають значення з точки зору митного контролю;
- 4) наявність фінансових можливостей для здійснення митних платежів та інших платежів;
- 5) наявність не менше 2 років досвіду в сфері діяльності;
- 6) наявність можливостей щодо впровадження відповідних стандартів безпеки та охорони;
- 7) наявність технічної бази, що забезпечує обмін інформацією на належному рівні.

У січні 2013 року Державним митним комітетом Азербайджанської Республіки було розроблено проект «Правил надання, тимчасового зупинення та ліквідації статусу уповноваженого економічного оператора», після набуття чинності яких очікувалось надання цього статусу та інституційний розвиток цього виду діяльності в країні.

УЕО від митних брокерів відрізняються тим, що при проведенні митними органами контролю та митного оформлення для операторів використовуються певні спрощені форми. Це також включає в себе застосування спрощених декларацій, в тому числі надання товарів митним органам та їх перевірка в спрощеній формі, а також надання переваг під час митного оформлення товарів, що надсилається оператором [9].

Із розпадом Радянського Союзу країни Прибалтики взяли курс на інтеграцію до європейського співтовариства. Задля адаптації національних законодавчих баз Латвії, Литви та Естонії до правового доробку Європейського Союзу, урядами вищезазначених країн були розроблені спеціальні програми. Ці документи в усіх трьох прибалтійських державах мали назву «Національна програма адаптації *acquis communautaire*», і є значними за обсягом (близько 700 сторінок кожний), у них відображені конкретні заходи з адаптації розділів відповідних документів та терміни їх реалізації. В середньому кожній з країн довелося адаптувати близько 2000 законодавчих актів.

Процес гармонізації законодавства країн Балтії з правовим доробком Європейського Союзу тривав близько десяти років, за цей час докорінні зміни торкнулися економічної, політичної та соціальної сфери життя країн. У економічному плані країнам довелося пристосовуватися до нових умов, що створювалися через впровадження загальноєвропейського торгового, фінансового та митного законодавства. За таких обставин, ринок країни відкривався для безперешкодного доступу більш конкурентоспроможних товарів з ЄС, але й Латвія, Литва та Естонія мали змогу просувати свою продукцію на європейські ринки. Адаптація країною соціального, візового та трудового законодавства до правового доробку, відкриває більше можливостей для працевлаштування в країнах ЄС, спрощує подорожування Європою, надає значні перспективи в навчанні. Навіть після вступу до ЄС у країнах Балтії продовжується процес зближення національного законодавства із загальноєвропейським.

Повноцінне існування митного союзу в межах ЄС – одне з пріоритетних завдань для країн-членів. Законодавство в цій галузі регулює в першу чергу тарифи на експорт та імпорт між державами-членами, охорону зовнішніх кордонів Співтовариства. Особливо важливим є адаптація візового законодавства та підготовка до приєднання до Шенгенської зони. Країнам Балтії знадобиться не менше 5 років після вступу для повної інтеграції в митну систему Співтовариства [10].

Митні органи ЄС вже з 1 січня 2008 р. почали видавати підприємствам підтвердження про отримання статусу УЕО. Даний статус законодавчо не є в ЄС обов'язковим для отримання. Мета його запровадження – мінімізувати, а по можливості виключити зовсім різні небезпеки, наприклад тероризм [11].

Власник цього статусу як надійне підприємство має право на деякі переваги при митному оформленні. Між тим, на первинному етапі прибалтійські підприємства досить стримано поставилися до нововведення. Статус УЕО в даний час отримали в країнах Прибалтики всього 58 підприємств, із них:

- у Латвії 21 підприємство;
- у Литві 20 підприємств;
- в Естонії 21 підприємство [12].

Країни Прибалтики мають укладені договори про взаємовизнання УЕО з такими країнами: Японія, Норвегія та США. Також ведуться переговори з: Швейцарією, Канадою, Китаєм, Південною Кореєю, Новою Зеландією та Туреччиною [13].

Для Грузії перенесла розпад Радянського Союзу виявився надзвичайно болісним – одна з процвітаючих колишніх радянських республік відразу перетворилася на злиденну, відсталу країну. До середини 1990-х обсяги виробництва скоротилися до рівня 1960 року, інфраструктура, господарські зв'язки, традиційні галузі виявилися зруйнованими. Ситуація ускладнювалася постійними міжнародними збройними конфліктами, у результаті яких країна втратила 20% своєї території.

У Грузії була проведена корінна податкова і митна реформа. Податкове законодавство максимально спрощено, а загальна фіскальна навантаження зменшилося. Із 22 податків які раніше стягувалися залишилося 6, а з 2012 їх стало всього 4. Були також значно спрощені митні процедури.

Грузинське митне законодавство надає спрощені процедури для спільних компаній, які відповідають певним критеріям, встановленим, у так званій, програмі митного торгового партнерства «Золотий список». Програму можна розглядати як аналог ЄС концепції УЕО. У Податковому кодексі Грузії від 17.09.2010 ст. 224 зазначено, що особа, що внесена до «Золотого списку» має право скористатися спрощеними процедурами і різними термінами сплати ввізних податків при ввезенні товарів на економічну територію Грузії або / та експорті товарів з економічної території Грузії.

Критерії засновані на надійності і міцності підприємств, станом на липень 2013 рік більше 200 грузинських компаній є учасниками «Золотого списку» (від 4 компаній, які входили до складу експериментальної групи).

Переваги програми:

- попереднє декларування товарів;

- кредит на сплату митних зборів – Імпортёр може сплатити мито протягом одного місяця від часу ввезення;
- можливість «очистити» товар безпосередньо в приміщеннях імпортерів-учасників програми, тобто відсутність перевірки імпортерських товарів на кордоні;
- електронне подання митної декларації (SAD) – документи, що додаються до декларації товари підлягають наданню в електронному вигляді, але самі документи повинні зберігатися у декларанта. Будь-які інші імпортери не мають права використовувати доступ в Інтернет для подання документів;
- учасники програми подають документи в тому випадку, якщо відвантаження визнане ризикованим системою.

Слабкості: Набір критеріїв для участі в програмі є дискримінаційними для дрібних підприємств, оскільки приймаються тільки великі трейдери. У даний час програма охоплює лише обмежену кількість митних режимів, але в цьому напрямі відбувається інтенсивний процес розвитку [14].

Є кілька критеріїв, яким повинні відповідати компанії для того, щоб стати користувачами «Золотого списку»:

- компанія повинна бути економічним оператором і зареєстрована як платник ПДВ;
- митна вартість ввезених/вивезених товарів сплачена протягом одного року становить не менш ніж 5 млн. ларі;
- мінімум 900 тис. ларі сплачених митних зборів та/або мінімум 100 декларацій повинні бути представлені на ввезення та/або вивезення;
- відсутність серйозних податкових правопорушень за останні 6 місяців (відповідно до ст. 289 ч. 11 і 19 Податкового кодексу Грузії) [15].

Податкова служба Грузії спочатку реалізувала програму «Золотий список» зі строгими вимогами протягом пілотної стадії. Компанії, які були затверджені, повинні були надавати митні гарантії (банківські гарантії, страховий поліс, депозит) у розмірі 100 тис. ларі. Імпортери імпортерських товарів, як і раніше, зобов'язані представити загальну гарантію митного, але сума була знижена до 100 тис. ларі замість 500 тис. ларі. Крім того, з листопада 2009 року, «Золотий список» був розширений – до режиму імпорту додали режими митного складу, планується введення режиму експорту. Із листопада 2009 року ніяких гарантій не потрібно для членів Gold List [16].

На сучасному етапі зовнішньоекономічних відносин *Республіка Молдова* керується Митним кодексом, який затверджено Законом Республіки Молдова від 20.07.2000 № 1149-XIV. У ньому не передбачено функціонування інституту УЕО.

Відповідно до Програми діяльності Уряду «Європейська інтеграція: Свобода, Демократія, Добробут» на 2011-2014 роки [17] встановлені спрощені процедури митного оформлення для надійних господарюючих суб'єктів.

Згідно з наказом Митної служби Республіки Молдова від 10.12.2012 № 521-О «Про затвердження спрощених митних процедур» [18] та відповідно до положень ст. 131, 184 і 192 Митного кодексу Республіки Молдова від 20.07.2000 № 1149-XIV [19] затверджено Положення про спрощення митних процедур, [20] яке набрало чинності з 1 січня 2013 року. Цим документом визначена окрема група суб'єктів господарювання – надійні господарюючі суб'єкти.

Із метою сприяння міжнародній торгівлі та перевезенню вантажів на основі управління відбору відповідно до Положення про спрощення митних процедур надійні господарюючі суб'єкти (власники процедури) можуть отримати такі статуси:

- 1) низький ризик трейдера;
- 2) економічний агент оформлення;
- 3) проведення надійних операцій;
- 4) надійного перевізника.

Умовами застосування спрощених процедур митного контролю є: відсутність боргів із сплати податків і зборів до державного бюджету; ведення зовнішньоекономічної діяльності не менше 2 років від дати закриття першої митної декларації; реалізація активів із високим ступенем платоспроможності, підтверджених документами; відсутність митних порушень, відповідно до порядку, встановленого законом, протягом останніх двох років до подання заяви; наявність задовільної системи управління комерційними операціями і записів про відповідні випадки, транспортних записів, що дозволяє якісно здійснювати митний контроль; наявність приміщення, обладнання та персоналу, необхідного для обробки товарів; заявник виступав як принципал у транзитних перевезеннях, відповідно до методичних

норм, що прийняті в транзитній системі в Республіці Молдова, затверджений наказом № 288 Митної служби Республіки Молдова від 20.12.2005 [21]; заявник є бізнес-партнером у ланцюгах поставок надійних міжнародних перевізників; наявність обладнання та персоналу, необхідного для проведення операцій із транспортування вантажів.

Статус власника процедури є предметом постійного контролю з боку митної служби, який поширюється на всі форми митного контролю, необхідного для перевірки дотримання володіння статусу.

Результати перевірок, здійснюваних митною службою, можуть бути підставою для призупинення дії або анулювання статусу.

Інститут уповноважених економічних операторів у Республіці Таджикистан відсутній, проте, згідно зі ст. 68 Митного кодексу Республіки Таджикистан [22] та відповідно до Розпорядження начальника Митної служби при Уряді Республіки Таджикистан від 26.09.2007р. № 185-ф [23] (далі – Розпорядження) є спеціальні спрощені процедури митного оформлення для окремих осіб.

У відповідності з Розпорядженням для застосування при митному оформленні можуть встановлюватися такі спеціальні спрощені процедури: тимчасове зберігання товарів, що перебувають під митним контролем, на складі (складах) Заявника; попереднє декларування товарів з подачею неповної або неповної періодичної митної декларації; декларування товарів, що перебувають під митним контролем на складі (складах) Заявника, з подачею періодичної митної декларації; випуск товарів до подання митної декларації.

Заявник має право вибрати для митного оформлення своїх товарів одну або кілька спеціальних спрощених процедур, якщо інше не встановлюється умовами застосування запитуваної спеціальної спрощеної процедури.

Застосування спеціальних спрощених процедур не звільняє Заявника та інших зацікавлених осіб від дотримання вимог і умов, встановлених Кодексом та іншими правовими актами Республіки Таджикистан, у частині повноти та своєчасності сплати митних платежів, дотримання заборон і обмежень, встановлених відповідно до законодавства Республіки Таджикистан про державне регулювання зовнішньоторговельної діяльності, а також від дотримання вимог і умов митних режимів.

Уповноважений орган з питань митної справи встановлює спеціальні спрощені процедури митного оформлення для осіб:

- 1) що не мають невиконаних постанов по справах про адміністративні правопорушення в галузі митної справи на день звернення до митного органу про застосування щодо їх спеціальних спрощених процедур;
- 2) що ведуть систему обліку в порядку, визначеному уповноваженим органом з питань митної справи, своєї комерційної документації способом, що дозволяє митним органам зіставляти відомості, що містяться в ній, і відомості, представлені митним органам при здійсненні митного оформлення товарів;
- 3) здійснюють зовнішньоекономічну діяльність не менше трьох років.

Особа, яка претендує на застосування спеціальних спрощених процедур митного оформлення, звертається до митного органу із заявою в письмовій формі про застосування спеціальних спрощених процедур митного оформлення. У цій заяві зазначаються відомості про заявника та його зовнішньоекономічну діяльність. Заявник повинен представити зобов'язання в письмовій формі про згоду вести систему обліку своєї комерційної документації способом, що дозволяє митним органам зіставляти відомості, що містяться в ній, і відомості, представлені митним органам при здійсненні митного оформлення товарів, а також про згоду забезпечувати доступ посадових осіб митних органів до зазначеній системі обліку.

Спеціальні спрощені процедури митного оформлення встановлюються для осіб, які здійснюють ввезення товарів на митну територію Республіки Таджикистан, і можуть передбачати подачу періодичної митної декларації, випуск товарів при поданні відомостей, необхідних для ідентифікації товарів, проведення митного оформлення на об'єктах таких осіб, зберігання товарів на своїх складах та інші спрощені процедури.

Податкова служба Республіки Вірменія 28 листопада 2005 року підписала декларацію про готовність співпрацювати в рамках стандартів безпеки і полегшення світової торгівлі.

До країн пострадянського простору, що не мають інститутів УЕО або аналогічних йому програм, належать: Туркменістан, Республіка Узбекистан, Киргизька Республіка та Республіка Вірменія.

ВИСНОВКИ

Інститут уповноваженого економічного оператора є важливим кроком до розвитку системи взаємодії митниць з учасниками зовнішньоекономічної діяльності. Суть його створення полягає в наданні певній

категорії суб'єктів господарювання, що користуються особливою довірою митної адміністрації та її органів, з наданням можливості використання особливих спрощених процедур для можливості мінімізації часових і фінансових витрат на здійснення митних процедур.

Аналіз норм, які регулюють інститут уповноваженого економічного оператора в країнах СНД, свідчить про їх значну подібність. Це обумовлено тим, що при підготовці норм з питань державної митної справи, що регламентують інститут уповноваженого економічного оператора, розробники виходили не тільки з міжнародного, в т.ч. європейського досвіду.

Однак, незважаючи на схожість норм, що регламентують інститут уповноваженого економічного оператора, існують місце відмінності, які можуть стати перешкодою на шляху зазначеного визнання. Ці відмінності мають різну правову природу і полягають у різних вимогах, встановлених до претендентів на отримання цього статусу і в різних підходах митних адміністрацій пострадянських країн щодо реалізації на практиці положень, які регламентують цей інститут. Зокрема, введення інституту уповноважених економічних операторів на митній території Митного союзу Росії, Білорусії і Казахстану поки не дає значного мультиплікативного ефекту, пов'язаного зі зміною умов реалізації зовнішньоекономічної діяльності та створенням нових конкурентних переваг для суб'єктів національного ринку.

Перспективами подальших розвідок мають стати актуальні питання практичної реалізації Рамкових стандартів щодо забезпечення безпеки та сприяння глобальній торгівлі (SAFE Framework), а саме щодо встановлення процесу уповноваження (надання статусу) в Україні: організаційне, кадрове, матеріально-технічне, інформаційне забезпечення здійснення діяльності, пов'язаної з уповноваженими економічними операторами; налагодження міжнародного ланцюгу поставок для переміщення товарів і транспортних засобів та формування достатньої мотивації у бізнесу для отримання статусу та його взаємне визнання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Опришко В. Ф. Міжнародне економічне право : підруч. / В. Ф. Опришко ; Київський нац. економ. ун-т. — [2-е вид., перероб. і доп.]. — К. : КНЕУ, 2003. — 312 с.
2. Кириченко В. Эволюция экономических отношений со странами СНГ / В. Кириченко // Российский экономический журнал. — 1995. — № 1. — С. 40—46.
3. Терещенко С. С. Міжнародні стандарти щодо статусу уповноваженого економічного оператора [Електронний ресурс] / С. С. Терещенко, С. Д. Симонова, Г. О. Хабло. — Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Mbez/econ/2010_2/Tereschenko_Simonova_Khablo.pdf
4. Бережнюк І. Г. Інститут уповноважених економічних операторів у Рамкових стандартах ВМО та Митному кодексі України / І. Г. Бережнюк, І. І. Бережнюк // Вісник Академії митної служби України. Серія : Економіка. — 2012. — № 1. — С. 5—10.
5. Федотова І. О. Правове забезпечення, актуальні питання та проблеми впровадження інституту уповноваженого економічного оператора в Україні / І. О. Федотова // Митна справа. — 2013. — №3 (87). — С. 41—45.
6. Развитие института Уполномоченных экономических операторов поможет усовершенствовать работу таможенных органов – КТК МФ РК [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://inform.kz/rus/article/2533240>.
7. Указ Президента Республики Беларусь от 18.07.2011 № 319 «О некоторых вопросах таможенного регулирования, об осуществлении деятельности в сфере таможенного дела и уполномоченных экономических операторах» [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://pravo.levonevsky.org/bazaby11/republic00/text967.htm>.
8. Кому доверяет таможня? [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.caravan.kz/article/50358/comment>.
9. В среднесрочной перспективе в Азербайджане могут быть пересмотрены таможенные тарифы – глава комитета [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.trend.az/capital/business/2112233.html>.
10. Завадський В. Вступ країн Балтії у ЄС та основні напрямки адаптації законодавчої бази (1991-2004) [Електронний ресурс] / В. Завадський. — Режим доступу : <http://vuzlib.com/content/view/1732/74/>.
11. Мацкевич В. Обеспечение безопасности цепи поставок товаров в ЕС [Электронный ресурс] / В. Мацкевич. — Режим доступа : <http://www.beltamojizdat.by/pub/download/Vt.op2.pdf>.
12. Authorised Economic Operators – Query page [Elektronny resource]. — Mode to access : http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/eos/aeo_consultation.jsp.

13. Lepingud kolmandate riikidega [Elektronny resource]. — Mode to access : <http://www.emta.ee/index.php?id=29942>.
14. Bondo Bolkvadze Overview of Georgian Customs System – Tbilisi, Georgia June-2010 [Elektronny resource]. — Mode to access : <http://ru.scribd.com/doc/73447942/Georgian-Customs-System>.
15. Золотой список [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.rs.ge/en/5277>.
16. Стаття 224. Золотой список (уполномоченного экономического оператора) [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.forms.ge/...ekonomikuri-operatori>.
17. Програма діяльності Правительства «Європейська інтеграція: Свобода, Демократія, Благополуччя» на 2011-2014 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.gov.md/doc.php?l=ru&idc=445&id=3350>.
18. Про затвердження спрощених митних процедур [Електронний ресурс] / Наказ Міністерства фінансів Республіки Молдова від 10.12.2012 № 521-О]. — Режим доступу : <http://customs.gov.md/index.php?id=3451>.
19. Таможенний Кодекс Республіки Молдова [Електронний ресурс] / прийнято Парламентом Республіки Молдова від 20.07.2000 № 1149. — Режим доступу : <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=319745&lang=2>.
20. Положення про спрощення митних процедур [Електронний ресурс] / додат. до Наказу Міністерства фінансів Республіки Молдова від 10.12.2012 № 521-О. — Режим доступу : <http://customs.gov.md/index.php?id=3451>.
21. Об утверждении Правил, касающихся использования системы транзита на территории Республики Молдова [Электронный ресурс] / Приказ : принято Таможенной службы Республики Молдова от 20.12.2005 N 288-о. — Режим доступа : <http://customs.gov.md/index.php?id=3451>.
22. О принятии Таможенного кодекса Республики Таджикистан и ведении его в действие [Электронный ресурс] / Закон : принят Маджлисом Республики Таджикистан от 3 нояб. 2004 года № 62. — Режим доступа : <http://mmk.tj/ru/legislation/legislation-base/codecs/>.
23. О правилах установления специальных упрощенных процедур таможенного оформления для отдельных лиц [Электронный ресурс] / Распоряжение : принято начальником Таможенной службы при Правительстве Республики Таджикистан от 26.09.2007 № 185-ф. — Режим доступа : http://www.customs.tj/rus/index.php?option=com_content&task=view&id=41&Itemid=40.

УДК 330.322

КАПІТАЛЬНІ ВКЛАДЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИТОРІВ В ЕКОНОМІКУ ЛЬВІВСЬКОГО РЕГІОНУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Фарат О.В., к.е.н., доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

У статті досліджено динаміку залучення прямих іноземних інвестицій у Львівському регіоні. Проаналізовано діяльність закордонних інвесторів, що сприяють покращенню інвестиційного клімату, визначено проблеми закордонних капіталовкладень у Львівську область. Запропоновано необхідні заходи для залучення іноземного капіталу.

Ключові слова: інвестиції, іноземні інвестиції, прями іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, інноваційна діяльність, закордонні капіталовкладення, економічне становище.

Фарат О.В. КАПИТАЛЬНЫЕ ВЛОЖЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИТОРОВ В ЭКОНОМИКУ ЛЬВОВСКОГО РЕГИОНА: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ / Национальный университет «Львовская политехника», Украина

В статье исследована динамика привлечения прямых иностранных инвестиций в Львовский регион. Проанализирована деятельность иностранных инвесторов, которые способствуют улучшению инвестиционного климата, определены проблемы иностранных капиталовложений в Львовскую область. Предложены необходимые меры для привлечения иностранного капитала.

Ключевые слова: инвестиции, иностранные инвестиции, прямые иностранные инвестиции, инвестиционный климат, инновационная деятельность, капиталовложения, экономическое положение.